

recollí i criticà en un treball (*Al-And.* II, 226-229).

Sense acabar de decidir-se, ell es decanta ja per *al-dišār* definit «au Maghrib, métairie, hameau, village; --- pays des montagnes». *PALC*: «serranía, tierra montañesa: *gēbel*, o *dixār*» (396b); mot que sembla haver estat aplicat al granadí *Alixares* en un text d'Ibn Zamrak citat pel marroquí Al-Makkarí; i en tot cas aquest mot apareix en un passatge de l'obra de Rojas, *Relación de algunos sucesos de Berberia* (1613): «tiene por aquellas sierras ynfinitos *hadixares* de bárbaros ['berebers'] ricos de ganado», ço que GGómez resumeix definint «poblado de chozas en Marruecos»; si ho esmena un poc Bermúdez de Pedraza (en Simonet, *Descr. del R. de Granada*, p. 269) com «granxas o casas de placer» és perquè ja pensa en els *Alixares* granadins. Contra això es podia oposar la grafia *Al-Abšār-rās* que Simonet documenta en el nom granadí; i també li ho retreu Colin (*Hesperis* XVI, 175); GGómez s'oposava a aquesta identificació, per escrúpols topogràfics, però acaba preguntant-se, contradictòriament, si no seria una notació aràbiga tardana de la forma castellana *Alixares*.

Per al cat., i també per a l'etimologia aràbiga de tot plegat, són decisives les dades del nostre *RMA*: «*dišār*: mansio» (p. 99b), «mansio: *dišār*, *gišār*» (p. 469). Pel caire fonètic, direm que l'assimilació *ald-* > *Alle-* és possible pertot, i en català té caràcters d'evolució molt generalitzada, quasi normal (*LleuresC*, 214-216); en cast., veg. *MzPi.*, *Orig.*, § 54.1; d'aquí, més tard, redució a *-l-* simple (eventualment fins i tot *l*).

Topogràficament, notem que *Los Alixares* era un palauet recolzat en posició ja bastant alta per damunt de l'Alhambra; ens ho ensenya qui hi copsava el moment poètic: «Un martes, quando ya el sol, / bordando *los Alixares*, / desde las Torres Bermejas / yba a Xenil a bañarse / ---» Lope de Vega (*Pedro Carbonero*, v. 1768). Doncs, era de coneixement comú que els *Alixares* eren llocs més elevats que les elevades Torres Bermejas del recinte de la Gran Alhambra: car el sol ponent, refregant-los, es deixa caure al riu Genil. I *L'Aleixar* és un poble més elevat que els seus veïns, i que en temps dels moros seria mirat com un «caserio de serranía», per comparació i en contrast amb Maspujols i Reus, i tirant cap a muntanya, encara que no ho sigui tant com L'Albiol o Vilaplana o la Mussara.

L'escrúpol causat per la grafia *alabšāreš* el podem desestimar, tenint en compte que això és ja una forma palesament romànica, com ho mostra el plural en *-eš*, típicament mossàrab; en el seu llibre Griffin (*Los Mozarabismos en el Vocabulista*) i jo en altres notes, vam demostrar que en mossàrab la *-x-* o *-ks-* llatina donava *ḥš* i *-ct-* > *ḥt*, com ara *laḥšar* = cat. ant. i cast. ant. *lexar* 'deixar' LAXARE; LACT- > *laḥt-*; *Al-abšāreš* pot ser, doncs, una ultracorrecció mossàrab *ḥš* per *š*. Des del punt de vista aràbic també és comprèn que ha de ser així, ja pel mer fet que no existeix una arrel aràbiga *ḥ-š-r* i menys *ḥ-š-r-š*.

El que ha causat, en el fons, els escrúpols i titubeigs de tots els arabistes, és que des del punt de vista aràbic no s'expliquen ells l'etimologia del mot, en àrab

estricte. Tampoc, en efecte, no hi ha una arrel *dšr*, en àrab (fora d'alguna excepció ben rara i d'arabisme suspecte). I aquí és on *RMA* acaba d'illuminar tot el problema, amb la seva traducció duplicada *dišār/gišār*; que acompanya encara amb *maḥšar* «locus in quo fit mansio».

Aquí sí que tenim l'explicació per l'àrab, semític i genuí: verb *ḡašar* «envoyer paître les bestiaux»; subst. «bestiaux qui paissent librement», «bétail»; *ḡaššār* «maître des pâturages». Segons les regles aràbigues i romàniques *ḡišār* també es podia aplicar al pletiu mateix, no sols al fet de romandre-hi («mansio») donant-li l'acc. lloc on les bèsties «paissent librement»; i aquests llocs són sobretot, o únicament, a muntanya, o en vessants veïns, que és on els pastors, com ells diuen, «amuntanyen el bestiar». Hi hagué simplement dissimilació *ḡišār* > *dišār* eliminant la palatalitat.¹ Fins i tot podríem sospitar que en aquella grafia trobada per Simonet, el punt diacrític del *ḡ* està mal posat (a damunt en lloc de posar-lo a sota (\leftarrow per \rightarrow)) i que hom pretenia escriure *al-aḡšārūs* i no pas *al-abšār-rās*, car llavors ja no hi hauria ultracorrecció sinó una forma més, de l'arrel *ḡšr*, aquesta no dissimilada. I que en el nom de *L'Aleixar* i de *los Alixares* es partí d'aquesta forma *al-aḡšār*, més o menys en concomitància amb la dissimilada *al-dišār*. A part d'aquest detall (al capdavant confirmatori, però no necessari) resta ben establerta l'etimologia aràbiga de *L'Aleixar* i de *Los Alixares*.

Descartem breument alguna altra idea. Asín (*Contr.* 57) donava per al nostre nom «*al-ašsar*: el fertilisimo»; començant amb dues de les seves trampes, ha de deturpar el nostre nom posant-hi *Aleixar* amb *s* per fundar-ho fonèticament; i trampa aràbiga, car *ašsar* no és 'més fèrtil' sinó 'més fàcil, més còmode'; ja li ho feren rectificar (en *Al-And.* IX, 6) en *al-dišār* «la casa de camp»; de *Los Alixares* es prescindeix desimboltament, com a qüestió controvertida; i diu que un *Alijar* de Cadis i un *Alejar* de Toledo vénen de *alḡiḡār* «las piedras» (pp. 57, 64): deixem-ho, car ni això ens incumbeix, ni fóra possible fer-ne aplicació fonètica a *L'Aleixar* ni a *Los Alixares*, puix que tenen la sorda *š* i no pas *ḡ*. Rohlfs (*ASNSL* CLXIX, 158) potser creient, per la controvèrsia dels arabismes, que calia cercar altra cosa suggerí endevinar-hi un basquisme derivat del basc *saite* 'entrada' que hauria donat el mot alt-arag. local *achar* (*Echo la char*) 'entrada en un camp' (*ASNSL* CLXIX, 159); recurs superflu, mera paronímia casual i remota en sentit geogràfic, i en tots els sentits.

Fem vots perquè els arabistes s'adonin algun dia que sense el fil d'Ariadna de la Lingüística, no hi ha erudició capaç de desentrellar les dades laberíntiques dels noms hispanoàrabs;² i que ni amb documentació tan copiosa com la que els dona llur vast domini andalusí i llur riquíssima literatura, deixaran de sentir-se sovint esmaperduts si prescindeixen dels fets i informacions catalanes; o no s'han preparat bé també en filologia catalana per poder-ne treure partit. Ja els ho demostrà David Griffin en la seva tesi de Xicago (ci-